

Anaximenés

Fragmenta DK 13 B

Překlad a revize textu je jedním z výstupů předsokratovského semináře na Katedře filosofie a dějin přírodních věd PŘF UK – Vojtěch Hladký, Zdeněk Kratochvíl, Radim Kočandrlé – a je součástí projektu *Raná řecká filosofie a přírodověda*, GAČR 401/07/0516.

B 1 = Plútarchos, *De primo frigido* 7; 947f1–948a9

Nebo jak se domníval starý Anaximenés, nemějme chladné a teplé za součást podstaty, ale za společné stavy látky, které nastávají při jejích proměnách. Říká totiž, že ta část z ní, která se kondenzuje [kontrahuje] a zhušťuje, je chladná, zatímco ta část, která je řídká a **rozvolněná** – tak nějak to nazval i tímto slovem – je teplá. Proto se neříká nevhodně, že člověku vychází z úst jak teplo, tak chlad. Neboť dech se ochlazuje, když je stlačen a zhuštěn rty; když však vychází z otevřených úst, vzniká řídkostí teplo. Tento omyl připisuje Anaximenovi Aristotelés (*Problemata* 34,7; 964a10), s tím, že otevřenými ústy vydechujeme teplo z nás samých, když ale sešpulíme rty a foukneme, není to vzduch z nás samých, nýbrž je to stlačený vzduch před ústy, který je chladný a naráží.

Viz Aisópos 60 Chambry (= 35 Hausrath–Hunger):

Z těchže úst vypouštíš teplo i chlad.

Viz Platón, *Timaeus* 79de.

B 2 = Áetios I,3,4 Diels

Anaximenés, syn Eurystratův, Mílét'an, prohlásil za počátek jsoucích věcí vzduch, neboť z něho všechno vzniká a opět se do něho rozpouští.

Jako naše duše, jak praví, jsou vzduch, nás drží pohromadě, tak také vanutí a vzduch objímá celý svět.

Slova vzduch a vanutí užívá synonymicky. Také on se mýlí, když se domnívá, že živé bytosti sestávají z jednoduchého a stejnorodého vzduchu a z vanutí. Je totiž nemožné, aby látka jsoucích věcí byla jedním počátkem, nýbrž je třeba předpokládat také účinnou příčinu. Jako stříbro nestačí, aby se stalo pohárem, pokud chybí činitel, tedy stříbrotepec; podobně je tomu s mědí a dřevem i s jinou látkou.

B 2a = Áetios II,22,1 Mansfeld–Runia = A 15 /2

Anaximenés říká, že Slunce je **ploché jako list**.

B 3 = Olympiodóros, *De arte sacra lapidis philosophorum* c. 25 (Berthelot, *Coll. Alchym. gr.* I,2; p. 83,7)

Anaximenés považoval vzduch za jeden, a to pohyblivý a bezmezný počátek všech jsoucích věcí. Mluví totiž takto:

Vzduch je blízko netělesnému,
a protože vznikáme s jeho výronem,
je nutné, aby byl bezmezný,
překypující díky tomu, že nikdy neubývá.